

Hantera hat, hot och våld mot förtroendevalda

Kommunfullmäktige 2026-04-20, § 53

Dokumentinformation

Dnr KS/2024:367

Beslutshistorik

Antagen av kommunfullmäktige 2026-04-20 § 53

Giltighet

Gäller från och med 2026-04-20

Gäller till och med 2031-12-31

Förvalterskap¹

Inom kommunstyrelsens ansvarsområde, kommunledningsförvaltningen

Kategori

- Anvisningsdokument

Uppföljning

Hur: Granskning vid ändrade förutsättningar

När: Vid behov och vid periodens avslut

¹ Förvalterskapet innebär ansvar för att:

- dokumentet efterlevs
- är tillgängligt
- följa eventuellt ändrade förutsättningar för dokumentet
- dokumentet följs upp och revideras
- dokumentet är aktuellt och uppdaterat

Innehåll

1. Inledning och bakgrund.....	4
Omfattning.....	4
Syfte	4
Mål	4
Definitioner	4
2. Roller och ansvar	5
Utbildning av förtroendevalda	5
Ansvar för stöd- och skyddsinsatser vid hot, våld och trakasserier	5
3. Hot, våld och allvarliga trakasserier mot förtroendevald	6
Polisanmälan	6
4. Hot mot offentligt sammanträde.....	6
Kommunfullmäktiges ordförande	6
Kommunstyrelsens samt nämndernas ordförande.....	7
Beslut om säkerhetskontroll	7
Genomförande av säkerhetskontroll	7

1. Inledning och bakgrund

Katrineholms kommun är en politisk styrd organisation och har därmed ett särskilt ansvar att skydda och bevaka de demokratiska värden som organisationen vilar på. För att trygga demokratin och ett hållbart politiskt ledarskap måste de förtroendevaldas säkerhet värnas. Nationell statistik visar på att allt fler lokalpolitiker blir utsatta för hot, trakasserier eller våld. Kvinnor är särskilt utsatta. Detta kan få till följd att människor avstår att ta politiska uppdrag eller hoppar av i förtid. Mot bakgrund av ovanstående är det av vikt att det finns en beredskap i kommunen för att förebygga och hantera hat, hot och våld mot förtroendevalda.

Omfattning

Dessa rutiner tillämpas vid olika former av hot, våld och trakasserier mot förtroendevalda i Katrineholms kommun med koppling till deras offentliga uppdrag. Riktlinjerna omfattar även hat, hot och våld riktat mot förtroendevalda i samband med offentliga sammanträden.

Syfte

Riktlinjerna ska utgöra ett stöd och en vägledning för kommunens förtroendevalda i syfte att öka tryggheten vid utförande av sina offentliga förtroendeuppdrag. Riktlinjerna syftar också till att tydliggöra ansvarsfördelningen mellan de förtroendevalda, kommunen, Polismyndigheten och de politiska partierna.

Mål

Målet med riktlinjerna är att förtroendevalda som utsätts:

- Ska kunna utföra sitt uppdrag utan inskränkningar
- Ska känna godtagbar trygghet och säkerhet i sitt uppdrag
- Inte ska utsättas för otillbörlig påverkan i sitt beslutsfattande
- Ska veta vad man kan eller bör göra om man råkar ut för hat, hot, trakasserier eller våld

Definitioner

Otillåten påverkan

Ett samlingsnamn för hot, våld och trakasserier är otillåten påverkan. Med otillåten påverkan avses allvarliga trakasserier och hot samt våldssituationer mot person och egendom som riskerar att påverka den enskildes beslut i vilket förlängningen kan utgöra ett hot mot demokratin. Hotet som riktas kan även omfatta personer, djur eller föremål som har stor betydelse för den som hotas.

Otillåten påverkan kan handla om påtryckningar som:

- Trakasserier som exempelvis kränkning, ofredanden eller subtila "hot"
- Hot som exempelvis utpressning eller uttryck som medför att den hotade personen fruktar för sin egen eller annans säkerhet eller egendom
- Korruption i form av otillbörliga erbjudanden av olika slag

Hot

Hot innebär att någon hotar att skada någon person, närstående eller dennes egendom. Hot kan även omfatta andra personers djur eller föremål som har stor betydelse för den som blir utsatt. Hotet kan ske via telefon, sms, mail, sociala medier, direkt tilltal eller med hjälp av vapen. För att hotet ska vara brottsligt i lagens mening måste den som blir utsatt uppfatta hotet som allvarligt.

Våld

Med våld avses slag, sparkar eller annan typ av fysiskt våld som riktats mot förtroendevalda med anledning av deras uppdrag. Våld är, fysiskt sett, den grävsta formen av otillåten påverkan. Det kan vara våld, till exempel misshandel, mot en förtroendevald, en anhörig eller en kollega. Det kan även handla om våld mot egendom, till exempel skadegörelse.

2. Roller och ansvar

Som arbetsgivare har kommunen ett ansvar för sina medarbetares säkerhet och arbetsmiljö.

Kommunen ska vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att en sådan förtroendevald som anges i Kommunallagen (KL) 4 kap. 2 § 1 st. utsätts för ohälsa eller olycksfall till följd av hot och våld. En utgångspunkt ska vara att allt sådant som kan leda till ohälsa eller olycksfall ska ändras eller ersättas så att risken för ohälsa eller olycksfall undanröjs.

Kommunen ska förvissa sig om att en sådan förtroendevald har den utbildning som behövs och vet vad han eller hon behöver göra för att undgå riskerna för hot och våld.

Riktlinjerna ska tillämpas av hela kommunkoncernen för att hantera hot, våld eller trakasserier som kan kopplas till förtroendevaldas pågående politiska uppdrag inom Katrineholms kommun.

Utbildning av förtroendevalda

Inför och under varje mandatperiod ska förtroendevalda utbildas i frågor som rör hot, hat och trakasserier som riktas mot förtroendevalda. Upprättade riktlinjer och där tillhörande dokument och rutiner ska göras kända. Särskilt ska information och utbildning för samtliga nyvalda förtroendevalda prioriteras. Även de politiska partierna rekommenderas att arbeta proaktivt med trygghetsfrämjande och förebyggande säkerhetsåtgärder.

Ansvar för stöd- och skyddsinsatser vid hot, våld och trakasserier

Polismyndigheten

Polismyndigheten har huvudansvaret för skydd av förtroendevalda i kommunen och ansvarar för den polisiära handläggningen av ärenden om hot och våld mot förtroendevalda. Den som utsatts för hot eller våld uppmanas att göra en polisanmälan.

Förtroendevalda som har ett pågående uppdrag för kommunkoncernen ges samma möjlighet till stöd som Katrineholms kommuns medarbetare. När det gäller skyddsinsatser tillhandahålls dessa under förutsättning att Polismyndigheten och kommunen bedömer att det finns behov av skyddsinsatser.

Kommunens ansvar gäller inte när en person inte längre har ett politiskt förtroendeuppdrag inom Katrineholms kommunkoncern.

Bedömningen av huruvida hot, våld eller trakasserier mot en förtroendevald hänger samman med berörd individs uppdrag i Katrineholms kommun görs i samverkan mellan kommunen och berört politiskt parti.

De politiska partierna

- Partierna bör själv utse kontaktpersoner till exempel gruppledarna, som kan stödja sina medlemmar i händelse av hat, hot, och våld samt vid behov ha ett övergripande ansvar för kontakter med polis och kommunen
- Partierna ska vara väl uppdaterade kring eventuella risker som kan förekomma för de förtroendevalda inom sitt parti samt aktuella, kontroversiella frågor som väcker starka känslor bland medborgarna

Förtroendevald

- Medverka vid utbildning om hot och våld, ta del av rutinerna om förebyggande arbete och ha kännedom om åtgärder vid incidenter

- Varje enskild förtroendevald ansvarar för att rapportera eventuella incidenter till kommunen och eventuella polisanmälningar

Katrineholms kommun

- Kommunen ger råd och stöd till de politiska partierna och de förtroendevalda samt administrerar incidentrapporter
- Kommunen ansvarar vidare för att vid behov informera och anordna utbildning samt för att kontaktvägar finns upprättade med polis och andra berörda myndigheter

3. Hot, våld och allvarliga trakasserier mot förtroendevald

När en incident har ägt rum:

- Rapportera incidenten till partiets kontaktperson och kommunens säkerhetschef
- Dokumentera incidenten så noggrant som möjligt
- Polisanmäl vid misstanke om brott
- Upprätta en incidentrapport
- Undersök behov av stöd och tillgodose i rimlig mån
- Återkoppla till den utsatte och följ upp händelsen

Polisanmälan

Grundregeln är att brott ska polisanmälas och att polisen ska utreda dessa.

Av Brottsbalken 29 kap. 2 § framgår att det vid bedömningen av ett brotts straffvärde särskilt ska beaktas samt ses som en försvårande omständighet, om brottet begåtts mot en person på grund av att han eller hon eller någon närstående innehaft ett uppdrag som förtroendevald i stat, kommun, region.

Förtroendevalda har lagstadgad rätt att begära att polisanmälan blir åtkomstskyddad. Det innebär att endast de tjänstepersoner hos polisen som är berörda och arbetar med ärendet kan ta del av innehållet. Om ett angrepp kan bero på gärningspersonens negativa inställning till den drabbades hudfärg, nationella eller etniska ursprung, religionstillhörighet, trosbekännelse eller sexuell läggning är det viktigt att det anges vid polisanmälan. Detta klassas som hatbrott och kan leda till straffskärpning vid lagföring. I första hand gör den förtroendevalda en polisanmälan. Partiets kontaktperson och kommunens säkerhetschef kan bistå vid anmälan.

4. Hot mot offentligt sammanträde

Enligt lag (2010:294) om säkerhetskontroll får kommuner och regioner anordna säkerhetskontroll vid sina offentliga sammanträden om det finns anledning att misstänka brott som medför fara för någons liv, hälsa, frihet eller omfattande skadegörelse på egendom i samband med sammanträdet.

Kommunfullmäktiges ordförande

Det är fullmäktiges ordförandes roll att ansvara för ordningen under sammanträdet. Ordföranden har rätt att visa ut den som uppträder störande och inte rättar sig efter tillsägelse. Ordförande får inte utvisa någon utan att först ha gett en tillsägelse.

Bestämmelse om ordförandes rätt att utvisa störande personer gäller såväl åhörare som ledamöter och ersättare. Om det under sammanträdet uppstår oordning så att sammanträdet inte på ett meningsfullt sätt kan fortsätta så får ordföranden bestämma att sammanträdet ska ajourneras eller som en sista väg upplösas.

Kommunstyrelsens samt nämndernas ordförande

Till skillnad från fullmäktiges sammanträden är huvudregeln för nämnder och styrelser att sammanträden hålls inom stängda dörrar. En nämnd får däremot besluta att dess sammanträden ska vara offentliga om ärendet som behandlas vid sammanträdet inte avser myndighetsutövning eller innehåller sekretessbelagda uppgifter.

Om en nämnd eller kommunstyrelsen håller offentliga sammanträden så gäller i fråga om ordning vid sammanträdet samma regler som för fullmäktige.

Beslut om säkerhetskontroll

Beslut om säkerhetskontroll fattas av den som är eller ska vara ordförande vid sammanträdet. Enligt lagen ska samråd med Polisen och hotbilsbedömning göras innan ordföranden beslutar om säkerhetskontroll.

Genomförande av säkerhetskontroll

Det är Polisen som beslutar om säkerhetskontrollen ska genomföras av närvarande polis eller om den kan utföras av ordningsvakt. I det fall en säkerhetskontroll genomförs får den omfatta identitetsundersökning av besökande personer till sammanträdet.

Vid säkerhetskontrollen eftersöks vapen och andra föremål i väskor, paket och dylikt som kan vara ägnade att komma till användning vid brott. Besökare som inte underkastar sig beslutad säkerhetskontroll får vägras tillträde till sammanträdet och avvisas eller avlägsnas dessa lokaler. Samma åtgärder får vidtas mot den som inte följer en uppmaning att lämna vapen eller farliga föremål ifrån sig.